

100 MINUTA SLAVE

Piše: Mladen Bićanić

„Razmišljao sam o ribama. O tome kako one mrtve plivaju na leđima. Najprije su žive i plivaju normalno. A u sljedećem trenutku mrtve. Kako se onda, mrtve, okrenu na leđa i plivaju tako? Eto, to me je zanimalo! „Završne su to rečenice romana „Mrtve ribe plivaju na ledjima.“ Josipa Mlakića (Bugojno, 1964.) na kojem se temelji istoimena predstava, posljednja izvedena u takmičarskom dijelu 33. Susreta pozorišta / kazališta u Brčkom. Nastala je u koprodukciji tri pozorišne kuće: Hrvatskog narodnog kazališta i Narodnog pozorišta iz Mostara te Bosanskog narodnog pozorišta iz Zenice, tekst su adaptirali Dragan Komadina i Tanja Miletić Oručević, koja potpisuje i režiju predstave a premijera je bila u Mostaru koncem lipnja.

Josip Mlakić renomirano je ime u književnim krugovima, po zanimanju je tehnolog projektant čeličnih konstrukcija, a po vokaciji, znači, pisac, i to izuzetno slojevite i zanimljive pripovjedne proze. Pomenuta knjiga zapravo je zborka od 16 pripovijedaka koje tvore roman, povezan situacijama, događanjima, motivima i temama kroz koje prolaze njegovi junaci. Ribe iz naslova jedna su od tih poveznica, pominju se više puta i uvijek se postavlja to ključno i zagonetno pitanje: kako je moguće da se, mrtve, okrenu, i tako okrenute nastave plivati leđno! Okosnica svih pripovijetki je lik Profesora, čovjeka koji se ubio pištoljem za svinje, njegova smrt i okolnosti te smrti ono je što veže sve protagoniste i u romanu i u predstavi, svatko ga promatra iz svog ugla i svatko ima neko mišljenje o tomu. Sveprisutni simbol u djelu su ždralovi, njihove seobe i put na jug, kao u Krležinoj poemi „Lirska varijacija o jesenjem sutoru...“ taj let ždralova simbolizira ljudsku čežnju za odlaskom ili povratkom, kako se izričito kaže i na samom početku predstave. Često se spominju scene iz filmova, prizori

koji su postali već stalna mesta urbane kulture, poput antologijske scene igranja šaha u kojoj je protivnik – suigrač sama Smrt. U pozadini, međutim, stalno se vrte slike iz nedavne prošlosti na ovim prostorima, rat je nevidljivo a sveprisutno lice u romanu i u predstavi, posljedice se osjećaju na svakom koraku: grad podjeljen na dva neprestovna dijela, podijeljene škole, neka tiha, potajna mržnja ili nelagoda koja truje odnose među žiteljima tog neimenovanog grada i onemogućava veze i prisnost, bliskost među ljudima.

Ta turobna, tmurna atmosfera iščekivanja i svjedočenja o smrti prožima i knjigu i predstavu, upravo kako se to izrijekom navodi i u pripovjetci „Sedmi pečat,: „Više ne možemo. Kralj je zarobljen, vreba ga smrt na svakom od susjednih polja. Pješaka više nema. Njihovi duhovi lebde nad pločom. A mi smo kraljevi olovnih nogu, ukopani u mjestu, dok sa svih strana vreba smrt...“

Jedna mala sredina, jedan mikrokozmos otvara svoje tajne koje tako brzo prepoznajemo kao svoje vlastite, ništa što se tamo događa junacima romana, odnosno predstave nije nam strano ni nepoznato, sve to smo i sami, u nekim intervalima vlastita života, doživljavali i proživljavali. Tanja Miletić Oručević (Sarajevo, 1970) gradi predstavu fragmentarno, skupljajući pojedine pripovijetke i njihove likove i slijedeći pripovjednu nit autora, naravno prilagođavajući to u svojih 100 minuta kazališne igre logici teatra i njegovih zakonitosti. A da pritom nikada ne zaboravlja vrijednost simbola Mlakićeve proze, prije svega ždralova koji lete nad nama jer oni su „zapravo, ljudska žudnja za odlaskom. Ili povratkom: iz jedne žudnje rađa se druga...“ Baš kao u Krležinoj poemi: „Ždralovi leti u Egipat, a mi ostajemo na blatnom dnu naših ulica, koračamo sruštene glave i gledamo škure, sive, žalosne kuće i kretanje sjenki po nepoznatim tudjim stanovima....“

KOPRODUKCIJSKI PROJEKTI

Piše: Srdjan Vukadinović

Zavjesu na zvanični dio trideset i trećih Susreta pozorišta / kazališta BiH u Brčkom je spustila predstava „Mrtve ribe plivaju na ledima“, autora Josipa Mlakića, a u režiji Tanje Miletić-Oručević, i koprodukciji tri teatra: Hrvatskog narodnog kazališta iz Mostara, Narodnog pozorišta iz istog grada i Bosanskog narodnog pozorišta iz Zenice.

Vrijedno hvale je koproducijsko udruživanje više teatara u ambijentu u kome nije izražena veća kazališna produkcija. Naročito je to bitno ako se radi o gradu koji je, u neku ruku, sinonim za podijeljenost države i društva, kao što je Mostar. Zbog nepostojanja sluha kod političkih elita za uvažavanje različitosti Mostar je grad koji više od deceniju nije birao vlast i još dugo to neće moći uraditi u okolnostima kakve su trenutno prisutne u gradu na Neretvi. Sve to blokira građane u ostvarenju i realizovanju svojih zahtjeva i potreba.

Ako političke elite nisu u stanju da ostvare makar i minimum zajedništva raznolikosti, onda su to u pravom smislu pokazali mostarski dramski djelatnici. Dva mostarska teatra, jedno kazalište i jedno narodno pozorište, smještena na različitim obalama rijeke koja je sinonim prepoznatljivosti već pomemutog areala pokazuju, drugu godinu za redom, da su različitosti koje se baštine, a koje nedobranamerni pokušavaju istaći kao kamen spoticanja u kreiranju harmoničnih odnosa dobre i da se mogu usmjeriti u postizanje kreativnog rezultata. Onog proizvoda koji je potreban građanima grada koji je još uvijek devastiran, ne samo u tolerirajućim relacijama njegovih žitelja, nego i graditeljski.

Dva mostarska teatra su pokušala da prodrmaju i tako začaurenu i neizdrživu situaciju netoleriranja drugosti, prije nešto više od godinu dana, sa predstavom „Ajmo na fuka“ auto-

ra Dragana Komadine i napravili vanserijski rezultat, kako u društvenom, tako i u umjetničkom smislu. Pomenuta predstava je bila okićena mnogobrojnim pohvalama kako za pokušaj i nastojanje takvog koprodukcijskog i saradničkog uvezivanja, tako i za kreativni doživljaj koji je pružala. Potvrđilo je to učešće i priznanja na mnogim kazališnim festivalima i u Bosni i Hercegovini, kao i u Regionu.

Slijed povezivanja i udruživanja u koprodukcijama dva mostarska teatra ne samo da nastavljaju, nego i šire uključivanjem novih pozorišnih kuća u projekte. U slučaju predstave koja je učestvovala na Susretima pozorišta / kazališta, šesnaeste godine trećeg milenijuma, uključeno je i Bosansko narodno pozorište iz Zenice kao novi partner. Zapravo, partner koji je i ranije bio prepoznat, na jednoj strani, kao neko ko ima jako veliku produkciju predstava čiji su autori pisci koji pišu na jednom od južnoslovenskih jezika, a koje svi razumiju, a na drugoj strani kao inicijator i realizator mnogih koprodukcija kako u BiH tako i u regionu.

Pored toga što povezuju i integriraju urušene društvene, kulturno-loške i kazališne prostore koprodukcije su u savremenom trenutku značajne i kao oblici koji pomažu da se „proizvede“ što više pozorišnih komada. Situacija u produkciji teatarskoj je veoma problematična kada je u pitanju stvaranje novih komada i njihovo insceniranje. Mnoga pozorišta se ne mogu izboriti sa prisutnim teškoćama i u tim situacijama trpi produkcija. Premijerno se tada postavlja malo ili nimalo novih komada. Jedan od načina da se takvo stanje, dijelom, promijeni je i rad na koprodukcijskim projektima. To je za svaku pohvalu. U tome prednjači BNP iz Zenice, a u posljednje vrijeme i dva mostarska teatra.

Predstava „Mrtve ribe plivaju na ledima“ kroz desetak raznoraznih priča tretira situacije u jednom mjestu koje je ostavila ratna dekonstrukcija i koje se više od dvije decenije ne rješavaju. Aluzija je da je riječ o Mostaru, mada i u mnogim drugim sredinama situacija nije bolja. Svako se bavi nekakvim svojim interesovanjem, ali sve je na ivici dubokog nerazumijevanja i netoleriranja. Situacija je u svakom momentu zapaljiva i veoma malo treba da se dogodi incident. Otuđenost između pojedinih grupacija i grupica je velika. I oni koji pričaju o velikanima šaha, kao i oni koji su krenuli u lov ili planinarenje, ili oni koji govore o filmskim klasicima od Bergmana do braće Coen, ne razumiju jedni druge, a kamoli da ih toleriraju. Svi žive u jednoj letargiji i licemjerju koje ih dovodi do životne agonije u kojoj oni koji imaju časne namjere, kao profesor u mostarskoj predstavi, teško ili nikako to ne mogu izdržati i izvršavaju samoubistvo.

Narativne strukture komada Josipa Mlakića, jednog već preopoznatog filmskog scenariste, jesu intrigantne i uvjernljive su u opisu postratnog stanja koje nikako ne vodi ka pomirljivom i tolerirajućem. Međutim, scenske postavke i scenska zbiranja ne prate taj tekstualni tok. Minimalistička scenografija sa video projekcijama se uklapa u stanje bezidejnosti u scenskom smislu.

U svakom slučaju festivalska publiku je vidjela jednu predstavu sa velikim brojem glumačkih protagonisti, njih sedamnaest, i koja zavređuje, prvenstveno, pažnju zbog koprodukcijskog uvezivanja više teatarskih institucija u u jedan kazališno proizvodni lanac koji se nameće kao neminovnost, po svojim prilici, u razdobljima koja slijede kada je pozorišni projekat u pitanju i njegova realizacija.

GLUMAČKA PREDSTAVA U CJELINI I „INDIGO“

Piše: Srdjan Vukadinović

Trideset i treće Susrete pozorišta / kazališta u Brčkom zatvara predstava „Indigo“, autora Duška Premovića, a u režiji Branislava Lečića. Predstava je rađena kao slobodna forma u produkciji „Smart studija“ iz Beograda, Doma omladine Beograd i Grada teatra iz Budve.

Ono što se odmah može zapaziti je da je ovo glumačka predstava u cjelini. Naime, nije sporno da su glumački protagonisti, dvije glumice (Danica Maksimović i Marija Vicković) i jedan glumac (Branislav Lečić), svi akademski glumci. Ali, diplomirani glumac je i pisac teksta Duško Premović, kao i reditelj, već spomenuti, Branislav Lečić.

Univerzalna je to priča o položaju žene i njenoj ulozi u savremenom društvu. Žene se tretiraju kao marginalizovana ili ranjiva skupina, jer su ekonomski u puno lošijem statusu od muškaraca, a više trpe porodično, kao i druge vidove nasilja. U razdoblju kada se pojavljuje komad „Indigo“ vode se intenzivne rasprave o tome gdje je žena danas i koja je njena primarna funkcija: majka i supruga ili žena koja gradi karijeru.

Žene se u savremenom društvu nalaze pred velikom dilemom odabira. Da li da primat u svojim ulogama daju profesiji ili porodici. Nije sporno da bi prije tri ili četiri decenije primat dobila porodica.

Međutim, kako se društvo razvija u smislu cjelokupne (ne)mancipacije žene, takvo pitanje sve se manje postavlja, budući da je žena u emancipativnom smislu uradila dosta toga. Većina žena više nije ekonomski zavisna od supruga što je jedan od bitnih preduslova njene emancipacije.

U savremenom društvu jako puno žena je ekonomski nezavisno. Mnoge i ne sklapaju zvanično brak, nego žive sa osobom suprotnog pola. U tom smislu je i čitavo društvo napredovalo, jer bi žene koje žive u bračnoj zajednici, koja nije zakonom formalizovana, u nekim ranijim razdobljima, bile „čašćene“ raznim negativnim kvalifikativima sredine u kojoj egzistiraju. Nerijetko mnoge žene su tada napuštale svoj grad ili državu da bi mogle da upražnjavaju takav način života. Ako se ide još dalje mnoge žene odlučuju i u takvim zajednicama da se ostvare kao majke. I njima dobiju i svoje potomstvo.

Bez ikakvog razmišljanja mnoge žene između profesije i porodice biraju ono prvo navedeno. Grade svoju profesionalnu karijeru, uživaju u životu i raznim hedonističkim sadržajima. Na taj način one nisu toliko marginalizovane, jer su se izborile za neka od temeljnih svojih prava.

Međutim, žene u svojoj svijesti kao da ne mogu da se oslobole nečega što se zove broj. Mnogo se govori o tome da su žene prilikom izbora u razna politička i predstavnička tijela svedene samo na broj. To je jednim dijelom tačno. Jer, zalaganje da se dobije prisustvo na listama za raznorazna politička i predstavnička tijela vodi ženu uvijek ka 30% participiranju. Ali, i pored toga broja koji se očitava u procentu je sasvim jasno da se žene ne smiju pretvoriti u

procenat ili broj. Žene ne smiju dopustiti da su broj ma koliki on bio, jer će se u bliskoj budućnosti posmatrati isključivo kroz tu i takvu prizmu.

Žene, možda na prvi pogled djeluju moćno kada su na nekoj poziciji. Ali, čim se desi nešto neočekivano, kao u predstavi „Indigo“, kada jedna od dvije, ona starija, dobije otkaz na poslu, tada postaje potpuno izgubljena u prostoru i vremenu i prosto (de)koncentrisana da bi mogla radići ozbiljnije stvari.

Iako su dvije žene u predstavi ostvarene i djeluju moćno, ipak je prisutna velika otuđenost, mimo kancelarijskog prostora. Čak i unutar toga zajedničkog radnog prostora nema komunikacije koja bi potvrdila njen sadržaj i strukturu u punom kapacitetu. Sve je to površno, izvještačeno i licemjerno. Kada se pojavi muškarac koji je osuđenik i koji je izdržao svoju zatvorsku kaznu onda trivenja među njima, tiha i zajedljiva, povećavaju stepen otuđenosti. Jer i kod jedne i kod druge postoji zebnja da će u konačnici ostati same. Pomisao na tako nešto razvija još više osjećaj usamljenosti i otuđenost koja se kasnije proteže i na mnoge druge oblike društvenog egzistiranja.

Gledljiva i tematski intrigantna predstava u izvođenju dvoje već vrhunskih i prepoznatih glumaca u Regionu (Danica Maksimović i Branislav Lečić) i jedne glumice mlađe generacije (Marija Vicković), koja upravo stupa na veliku teatarsku pozornicu, predstavlja poseban užitak na završetku Susreta pozorišta / kazališta. Svojom pitkošću i gledljivošću predstava „Indigo“ relaksira posjetioce od onih prikazanja u kojima se i pri kojama se ponekad emocije moraju suzdržavati.

Umjetnost i ima zadaću da nas ujedini

Razgovarala: Sanita Jerković Ibrahimović

U koprodukciji tri bosanskohercegovačka pozorišta sinoć je 17 glumaca, među kojima i Faketa Salihbegović Avdagić, izvelo predstavu „Mrtve ribe plivaju na leđima“, u režiji Tanje Miletić Oručević, a po tekstu Josipa Mlakića.

Predstava „Mrtve ribe plivaju na leđima“, još jedna je u nizu predstava koje govore o nama. Recite nam nešto više.

To je svakodnevna priča koju živimo. Napravili smo producijski podvig jer smo objedinili tri teatra. Radili smo u koprodukciji Bosanskog narodnog pozorišta Zenica, Hrvatskog narodnog kazališta Mostar i Narodnog pozorišta Mostar. Ljetos smo to pripremali u prostorijama HNK, imali prvu premjeru, u septembru drugu, pa onda u Zenici. To je značajan projekt ne samo u umjetničkom smislu, već u približavanju svih nas. Umjetnost ima takvu zadaću. Da nas poveže, ujedini, da zajednički pričamo naše priče.

Je li moguće zajednički pričati priče i izvući se iz blata u koje smo svi zaglibili?

Mi dokazujemo da jeste.

Kakve su bile reakcije publike na premijerama ove predstave?

Gdje god smo igrali reakcije publike su bile sjajne. Publika je bila jako dirnuta i potresena. Ta energija koju smo napravili na sceni, taj jedan novi ansambl koji smo napravili MO-ZE, Mostar-Zenica, odnosno „Kad se hoće sve se može“.

Kako je bilo raditi sa 17 kolega, s obzirom da nisu svi iz vašeg ansambla?

To je sjajno iskustvo s obzirom da su to nove energije koje su nama i potrebne kao glumcima. Ustvari da razmijenimo te energije, da konačno dobijemo priliku i da radimo s kolegama na zajedničkim projektima, a ne samo da se srećemo na nekim susretima. To je nekada bila i praksa da glumci malo više cirkulišu, da umjetnici gostuju u drugim kućama. A sada je to maltene izdvojen slučaj. Zato je to nama mnogo značilo kao umjetnicima, a naravno i publici koja nas gleda jer uvijek vide nova lica, druge glumce. Ovo je pionirski projekt i osvježenje.

Faketa Salihbegović Avdagić, glumica

Iza Vas su godine rada. Jeste li priželjkivali jedan ovakav projekt?

Značajno je biti dio jednog ovakvog projekta. Moram ponoviti činjenicu da je to pionirski projekt. To je predstava o podijeljenom gradu i prvi puta i publika koja nikada nije dolazila na jednu stranu ili u drugu teatarsku kuću da pogleda predstavu, ovaj put su došli. Dakle, naša misija kao umjetnika je ispunjena i time smo ponosni.

Za doprinos razvoju i promoviranju pozorišta i filmske umjetnosti i afirmaciji Zenice u oblasti kulture dobili ste Plaketu grada Zenice. U Brčkom ste također nagrađivani. Šta Vam predstavlja dolazak u Brčko na Susrete?

Volim doći u Brčko obzirom da se ovdje sretnem s mnogo dragih ljudi. Toliko uspomena nas veže jer smo u Brčko dolazili i prije. Uvijek se nanovo radujemo „Susretima“, da otvoreno razgovaramo o onome što radimo, gdje smo i šta smo. Da se susretnemo.

Osim u glumi, okušali ste se i u režiji. Šta Vam više privlači, šta Vam je izazovnije?

To su bili mali izleti. Svaki glumac u sebi ima zrnce reditelja tako da je to sasvim normalno. Režirala sam par projekata i mjuzikl za djecu, predstave koje su bile na repertoaru Bosanskog narodnog pozorišta. Mislim da glumac uvijek treba da istražuje. Mi smo relativno kasno ušli na film ali i to je nešto čime se ponosim jer sam prošla kroz sve medije. Radio, film, teatar i televizija. Nedavno smo, ja i moj suprug i kolegica, kao ekipa ispred BNP-a, bili i s filmom Danisa Tanovića u Berlinu.

Osim u Bosni, istraživali ste i van njenih granica. Radili ste projekte u Švedskoj i Siriji?

Negdje 2006. godine sam radila u Švedskoj i to je bila prva saradnja između švedskog i našeg teatra. Radili smo Strindbergovu „Gospodjicu Juliju“ i bilo je zanimljivo jer sam većinu predstave igrala na Švedskom jeziku. Čak smo imali i kratku turneju po Švedskoj. A u Siriji sam radila po pozivu Nurulah Tundžer, umjetničkog direktora istambulskog Teatra i internacionalnog Festivala u Istambulu, na kojem smo se zapravo i upoznali. Do saradnje je došlo kada je on došao da gostuje kod nas u BNP-u, da režira jednu predstavu. Nakon toga je uslijedio poziv da zajedno radimo u Damasku u Siriji. Tamo smo bili mjesec dana i igrali smo predstavu na tri jezika, turskom, bosanskom i arapskom jeziku. A glumci su bili iz Irana, Sirije, Bosne i Hercegovine. To je bio jako zanimljiv projekt.

U svojoj karijeri dosta se radili i sa djecom. Da li i sada radite?

Sada trenutno baš i ne stižemo jer smo trenutno više na filmu. Ali još uvijek imamo lutkarsku predstavu za djecu koja je živa i s kojom povremeno gostujemo. Ova godina nam je bila prebukirana, ali to ne znači da u buduće nećemo naći prostora za rad s djecom i mladima.

PTIČIJA PERSPEKTIVA

Piše: Elvis Ljajić

Posljednja predstava takmičarskog programa XXXIII Susreta pozorišta/kazališta Bosne i Hercegovine u Brčkom bila je *Mrtve ribe plivaju na leđima*, u režiji Tanje Miletić Oručević. Ova predstava nastala je u koprodukciji tri kazališne kuće, Hrvatskog narodnog kazališta Mostar, Narodnog pozorišta Mostar i Bosanskog narodnog pozorišta Zenica, i to je doista ono što je za svaku pohvalu. Sedamnaest glumaca različitih generacija, iz tri različite pozorišne kuće, igrali su skladno i dosta ujednačeno.

Scene se relativno brzo smjenjuju, gotovo filmski se smjenjuju i prostori i likovi, komadići priča koji nikako da se uklope u smisalu cjelinu. Odnos prema smrti, prema kraju, prema odlasku na put bez povratka, pa bilo vlastitim izborom ili pak ne, ostaju samo na nivou napomene, iako se imalo sa čim taj odnos razraditi (poginuli sin iz rata, profesor koji su ubije, Brico koji je u komi, Budo koji je htio da se ubije, ali ga spasila slučajnost...) i od ovog komada napraviti predstavu koja nas se doista tiče.

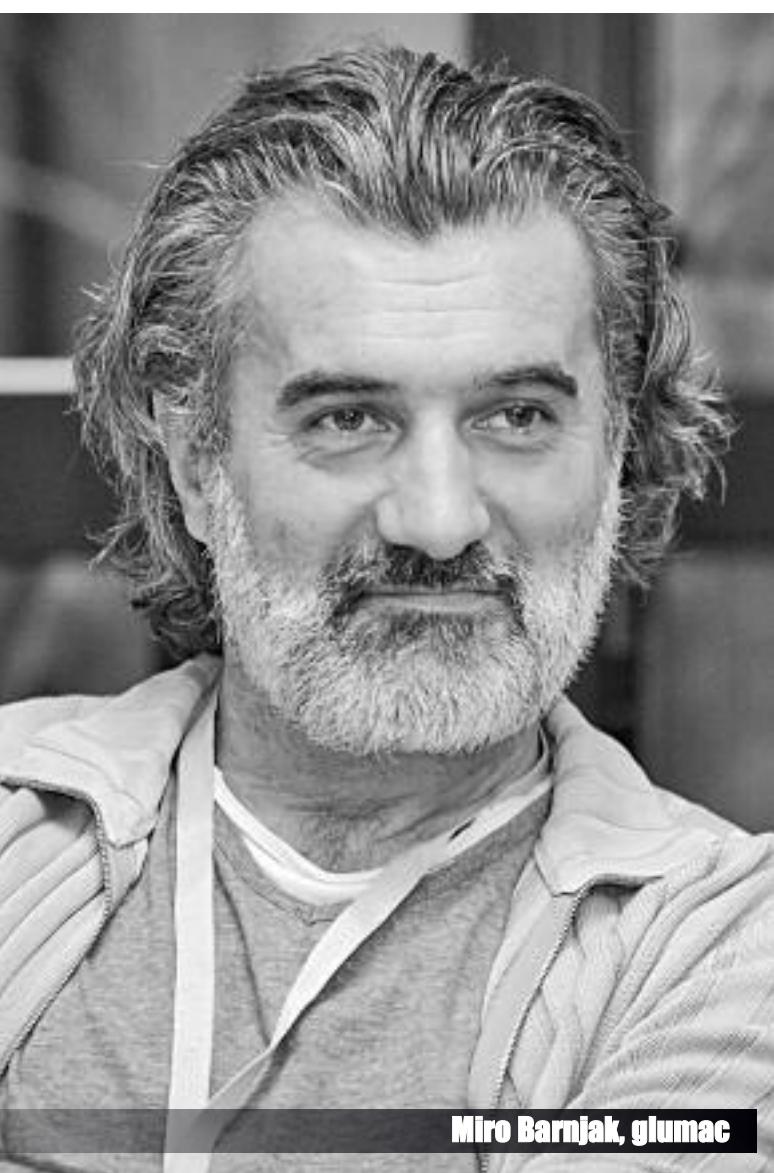
Scenska rješenja su primjerena komadu. Ptičija perspektiva, koja nam se u nekoliko navrata nudi i to uglavnom kao pogled na stol za kojim sjede okupljeni likovi i jednom na krevet u kojem leži bračni par i razgovara, je i simbolički pogled ždrala na ono što se događa na zemlji. Najdominantniji dio scenografije je platno s bijelim kesama okačenim po njemu, i na čijem dijelu kao projekciju gledamo što se događa na stolu iz ptičije perspektive. U prvoj sceni na taj način gledamo kako dva lika igraju šah, baš kao na pravim šahovskim turnirima, kasnije gledamo i ostala dodanja na stolovima.

Na određen način, ova predstava referira i na nekoliko važnih filmova, koji se bave pitanjima koja se htjelo tematizirati i u ovoj predstavi: odnos prema smrti, usamljenost. Likovi tako razgovaraju o Bergmanovom *Sedmom pečatu*, Almodovarovom *Pričaj sa njom*, *Nema zemlje za starce* braće Coen, uspijevaju na trenutke da ih kontekstualiziraju, ali kao i većina onoga što se htjelo, ostaje mlako.

Mrtve ribe plivaju na leđima je značajna predstava u koproducijskom smislu – doista je bilo lijepo vidjeti ono najbolje iz ansambala ove tri teatarske kuće kako rade zajedno, i nadam se da ovo neće biti kraj njihove saradnje.

Razgovarala: Danijela Regoje

OVA PREDSTAVA JE NAŠE OGLEDALO I LICE

Ova se predstava tiče svih nas, govori o nama danas, a za publiku je atraktivna i kao svojevrsni omaž filmskim autorima: od Bergmana do braće Coen.

Pa na neki način i jeste, jer Josip Mlakić kao scenarist, u ovom slučaju i kao dramski pisac, je često vezan uz filmove koje je nekada gledao i koji su imali nekakav utjecaj na njega ili na ono što on piše u tom trenutku. Tako da to i jest nekakav spoj u ovoj našoj predstavi. To se posebno odnosi na Bergmana i njegov „Sedmi pečat“. Recimo, na taj način ima dodirnih točaka, kao i njegovi prethodni radovi u kojima se dotiče pop i rock kultura i svega onoga što nas je dotalo u proteklim godinama života i one bivše zemlje, ali i sad ovih podijeljenih zemalja.

Predstava je podijeljena u nekoliko zasebnih priča, povezanih jednim bizarnim samoubistvom... Čini se priča koja se može desiti bilo gdje, mada ovdje ta podijeljenost među ljudima sugerire da je to, ipak, u Bosni i Hercegovini?

Jest, to su sve likovi čije se sudbine na neki način međusobno isprepliću. Lik fra Andjela, kojeg ja igram u predstavi, je jedini koji je došao sa strane. Dakle, nakon rata i svih tih sukoba devedesetih godina, i on ima odmak prema svemu i gleda na stvari donekle drugačije. Druži se s ateistima, agnosticima... s nevjernicima, ali i s vjernicima tako da on nije direktno vezan za tu kaljužu kojoj ostali pripadaju. Mada od nje naprsto ne može pobjeći, jer je on sam dio njih.

Da kultura i umjetnost ruše sve barijere pokazuju i mostarski teatri. Hrvatsko narodno kazalište, čiji ste član, zaočelo je saradjnu s Narodnim pozorištem na projektu „Ajmo na fuka“. Sada je ta saradnja nastavljena, ali i proširena na Bosansko narodno pozorište Zenica. Koliko je vama glumcima značajna takva saradnja?

Jest, nama glumcima je bilo izuzetno dragoo zbog suradnje posebno s mostarskim Narodnim pozorištem s kojim smo radili i ranije na nekoliko projekata, između ostalog, i na projektu „Ajmo na fuka“ koji ste spomenuli. A ovo je bila baš onako jedna triling koprodukcija i to nam je jako dragoo. Poznavali smo ranije neke kolege iz zeničkog pozorišta, ali nikada nismo radili zajedno, tako da je to bio spoj i energija i mladosti i iskustva. Tako je bilo i na samom procesu rada. Nama je zaista godilo, uživali smo radeći i prvi put se zajedno susrećući na sceni. I mislim da je to urodilo plodom. Imamo jednu dobру predstavu. Možda onim ljudima koji su je večeras gledali prvi put, taj odnos likova i situacija u kojima se svi se isprepliću, je bilo sve to neobično, ali u svakom slučaju u državi u kojoj živimo žive i takvi ljudi, s takvim problemima i u takvoj sredini. To je naprsto naše ogledalo i lice.

Josipa Mlakića znamo prvenstveno kao sjajnog romanopisca i scenaristu, kako njegov tekst funkcioniše kao dramski?

Mislim da se od dobrog teksta može napraviti dobra predstava, a on je bez sumnje dobar pisac što je pokazao i kroz svoje prethodne romane i filmske scenarije, a ovo prva adaptacija njegovog teksta za kazališni komad. Dragan Komadina, dramaturg ove predstave, i redateljica Tanja Miletić Oručević, uz suradnju s Mlakićem napravili su sjajan posao, tako da on funkcioniра. Njegova riječ je naprosto živa. Kada je glumac izgovara ona je stvarna, dakle, to je njegova, po mom mišljenju, kvaliteta. Dakle, on piše o stvarnim, živim likovima, o onima koje mi susrećemo i živimo s njima. Da ne kažem, o samima nama.

Igrate i u istoimenom filmu koji se snimao u Mostaru u režiji Kristijana Milića. Može li se napraviti paralela, naravno, ne uzimajući u obzir samu razliku između teatra i filma?

Pa što se tiče mene, ja u filmu igram jednu, a u teatru drugu ulogu. U filmu igram konobara u kafani „Groblja slonova“, gdje se okupljaju glavni likovi filma, a u predstavi igram fratra. Kada sam pitao Tanju Miletić Oručević otkud to da je u meni vidjela fratra, jer sebe uopće nisam mogao zamisliti u ulozi fra Andjela, ona je rekla - ti ćeš igrati pravog bosanskog franjevca koji je raja sa svima. I ustvari on jest raja sa svima, druži se sa svima. I ta luda Slavka, koja misli da joj se ukazuje Gospa, ustvari samo njemu i vjeruje. Tako da je to meni bilo zanimljivo iskustvo i jedna i druga uloga, a sam proces nastanka filma je znatno drugačiji od procesa nastanka predstave. Meni je bilo zanimljivo iskustvo i jedno i drugo.

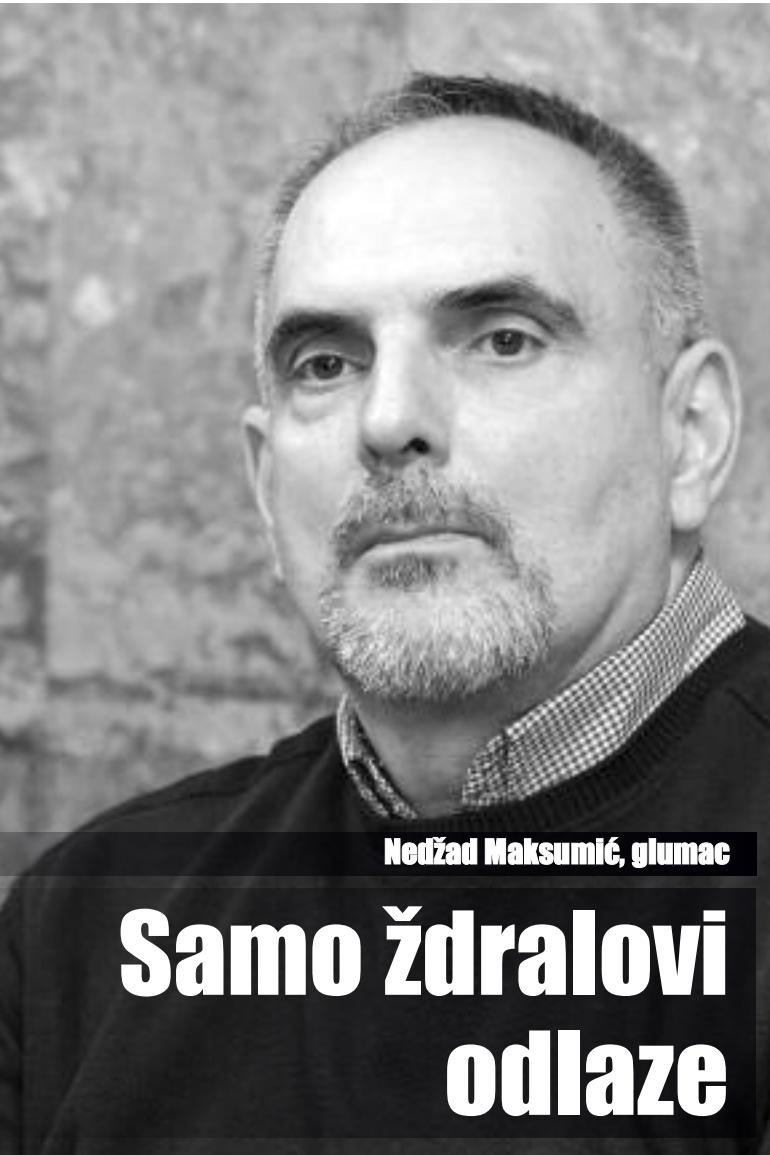
Jeste li pogledali film?

Baš dok mi igramo predstavu u Brčkom na festivalu, u Mostaru se otvara Mostar Film Festival s ovim filmom. Ja sam ga gledao ljetos u radnoj verziji i u razgovoru s redateljem filma, Kristijanom Milićem, mislim da će to biti i konačna verzija. I ne zato što igram u filmu, ali film je zaista ispaо jako dobar.

Kada spominjete Milića, već ste saradivali s njim na filmu „Živi i mrtvi“ koji je imao jako dobar uspjeh, osvojio je sedam Zlatnih arena u Puli. I za taj film scenario je napisao Josip Mlakić. Jesu li i „Mrtve ribe plivaju na leđima“ na neki način prepoznatljiv rukopis ovog dvojca?

Pa prepoznatljiv je samo zbog činjenice što zajedno rade. Ovaj film je potpuno drugačiji. Za razliku od „Živih i mrtvih“, filma koji je ratna priča, na neki način i akcijska, iako ima i elemente drame, ovo je postratna priča, mogli bi reći, o onim junacima koji su preživjeli taj rat. I koji su danas, nažalost, kao i većina nas puno očekivali, a malo dobili. Oni se nalaze, na neki način, zarobljeni u svom vlastitom životnom limbu od očekivanja i nadanja do potpuno promašenih života i izgubljenih godina koje smo potrošili. Praktično, od Dejtonskog sporazuma do danas ništa se nije pokrenulo niti promijenilo. Motiv filma „Mrtve ribe plivaju na leđima“ ogleda se i kroz te ždralove koji odlaze i koji mijenjaju mjesto prebivališta, za razliku od glavnih likova, koji naprosto više nigdje ne mogu otići.

Nedžad Maksumić, glumac

Samo ždralovi odlaze

Razgovarao: Mirsad Arnautović

Zadnja festivalska večer u takmičarskom dijelu 33. Susreta pozorišta/ kazališta BiH u Brčkom je iza nas. Publika u Brčkom je imala priliku pogladati predstavu "Mrtve ribe plivaju na leđima" autora Josipa Mlakića u režiji Tanje Miletić Oručević. Predstava je nastala u koprodukciji tri teatra iz BiH Hrvatskog narodnog kazališta Mostar, Bosanskog narodnog pozorišta Zenica i Narodnog pozorišta Mostar. U predstavi igra 17 a jednu od značajnijih uloga igrat će glumac Nedžad Maksumić koji se u ovom komadu pojavljuje u ulozi Profesora.

Tematika cijele prestave je protkana motivima i dijalozima o ždralovima, pticama koje u jatima lete i odlaze negdje na jug ali njihov let je dio svake životne priče koja je odigrana u ovom komadu. Otkud ždralovi i surova BH stvanost zajedno, gdje je ta veza među njima?

Veza između svih priča u ovoj prestavi i ždralova je u tome što su ždralovi jedina stvara koja se pomijera u toj njihovo blatnoj stvarnosti. Jedina stvar na kojoj vide da se život može i promijeniti, da može biti i negdje drugdje i negdje drugačiji.

Ždralovi su za mnoge ljude u situaciji, u kojoj su se našli naši junaci, daleka i nedostižna mogućnost izbora. Njima se čini da ne postoji izbor. Junacima ove predstave se čini da je njihov izbor sužen na preživljavanje, trajanje u ovoj bezperspektivnoj svakodnevnoj drami koj čak i kad je najtužnija zaslужuje samo porugu onih drugih, neshvatnje i mogućnost da preuzmu uloge onih koji su otišli. Tu postoji jedna rečenica "Nek se pripremi sljedeći" i upravo ona oslikava stvarnost jednog malog, zapuštenog, zaboravljenog grada u bosanskohercegovačkoj provinciji. To može biti u Vakuf i Mostar i Brčko i bilo koji grad u BiH. Bez obzira na svoji veličinu, bez obzira šta taj grad sam misli o sebi ali ždralovi su jedino što se tu mijenja svaki put iznova, lete na jug a ovi gledajući na te ždralove shvataju da su nepomični i osuđeni na trajnost u tom bezizlazu.

U jednom dijelu predstave se kaže: "Zamislite jato ždralova koje lete na jug a onda se tri grupe izdvoje i međuobno potuku dok drugi idu dalje. I oni ih nakon nekog vremena onako ranjeni i krvavi pokušavaju stići ali oni su već daleko otišli."

To upravo govori o našoj bh stvarnosti ne baš na direktni način, potrebno je malo teatarkog predznanja da bi se svi ti simboli otkrili ali u svakom slučaju to je to. Podjela tih jata, borba između njih govori da samo oni koji troše vrijeme na prošlost na sukobe zaista ne mogu otići nikuda i nemogu se izmagnuti iz ove starnosti.

Ovo večeras je bila velika predstava u velikoj koprodukciji tri pozorišta koja su radila na njoj. Kako ste su uspjeli zajednički okupiti oko ovog projekta?

Režiserka Tanja Miletić Oručević je uspjela da nas okupi ali za glumce je prirodno da rade s drugim glumcima i naša jedina spona je ta naša glumačka umjetnost i želja da napavimo što bolju predstavu. Mi u radu na ovoj predstavi nismo imali nikakvih drugih predubjeđenja osim jedne jake želje da predstava zasnovana na jakom tekstu i kvalitetnoj režiji bude što bolja. Mi smo uspjeli da prevaziđemo sve te podjele koje su vrlo česte jer jedini cilj koji smo imali pred sobom bio je zajednički rad i glumački kvalitet kojim smo vi mislili da možemo da pripomognemo ovoj predstavi.

Predstava se igra širom BiH i zanima me kako reaguju gledaoci s obzirom da se svako od nas može pronaći u nekom od mnogobrojnih likova iz nekoliko životnih priča koje se pričaju u ovom komadu?

Publika se smije kada je situacija apsurdna, publika vrlo često plače kada je situacija teška kada se likovi nađu pred neprelaznim zidovima koji su oko njih izgradili drugi ali u svakom slučaju publika razumije ovu predstavu i to je najveći dobitak nas kao glumaca i same ove predstave da radeći na njoj otkrivamo da bilo gdje u BiH da je igramo publika reagira na isti način. Vrlo često na mjestima koja su samo naša u predstavi i mislili smo da su intimna glumačka osjetimo da se nasmiju ili zavlada muk u publici i onda shvatimo da nismo sve ovo radili uzalud i da se sve ovo pretvorilo u zajedničku teatarsku svečanost u kojoj je publika važan faktor.

SUROVA ISTINA IZ KOJE SU NASTALI TEKSTOVI

Razgovarala Nataša Gvozdenović

Razgovaram sa selektorem "Susreta", profesorom i glumcem, Vladom Keroševićem, i prolazimo od mota festivala "U potrazi za istinom".

Jest. Bila je ta surova istina iz koje su nastali tekstovi, prije svega pravzadbeni tekstovi. Pokušava se iz srži pronaći srž, dakle identitet u potrazi za istinom. Tamo gdje nema istine vrlo je teško govoriti o životu, suživotu. Tamo gdje je istina duboko skrivena tamo je jako puno laži, bojim se. Puno je potrebe da se sklonimo od sebe samih a da bismo živjeli. Zato su idejno estetski, tematski okviri ovih tekstova pokušali da udare u kost, u srž. Da udare tamo gdje najviše боли da vide hoće li se neko od tog bola trznuti ili će podnijeti bol zarad produžetka života u laži po svaku cijenu.

Imam utisak da koliko god da se drame dotiču bolnih tačaka one su pisane neusiljeno i prirodno, a i odigrane su tako.

Sve rediteljske poetike su nastojale da iz naturalnog odnosa prema stvarnosti pronađu odgovor na pitanja koja su pisci inpostirali unutar zadatih tematskih okvira koji su dati. Smatram da je to dobar put. Negdje je to rediteljski uspješnije, negdje manje uspješno, ali u svakom slučaju svaka predstava nosi jednu novu dramsku poetiku koja je vezana za vrijeme u kojem smo. Meni je draga da se otvara taj problem, da teatar aktivno učestvuje u otvaranju problema nemoći življenja u Bosni i Hercegovini, odnosno na prostoru Zapadnog Balkana. Ako proširimo ovaj problem na Matišićevu dramu, isti je problem, ako ga proširimo na novo čitanje Sterije i "Rodoljubaca" i tamo govorimo zapravo o istom. Ako uzmemu u obzir i predstavu "Moć zemlje" HNK u Osjeku Janka Matka kroz potrebu da se otvari istina locirajući problem. Makar se problem locira u zemlji. Moje osobno mišljenje je da je nedostatak identiteta vezan za nemanje odnosa prema tlu kojem čovek pripada. Patriotizam je za nas ideološka kategorija, isključujemo biološki odnos prema toj spoznaji. Ne računamo da smo u kontaktu sa zemljom najduže. Duže smo u kontaktu sa zemljom, nego sa majkom. Stalno smo izloženi zemljinoj teži i hodamo po zemlji kojoj pripadamo. U smislu zemlje same, ne govorim o ideološkom, političkom ili bilo kakvom drugom ustrojstvu. Govorim o odnosu prema zemlji kao planetu i mjestu na kojem smo rođeni. Mi volimo to mjesto. Mi pripadamo tom mjestu - određen stepen, određena minuta i sekunda geografske širine i dužine na kojoj smo rođeni. To je suština odnosa prema zemlji. Mi uđišemo određeni zrak koji tom stupnju pripada, pijemo vodu s te zemlje, živimo onoliko godišnjih doba koje pripadaju toj točki. Kada odemo iz te točke mi se ne osjećamo lijepo. Zašto? Zato što smo otigli sa mjesta na kojem smo rođeni, na kojem je naše biće formirano senzibilitetom, mentalitetom, biologijom... To je za mene onaj primarni osjećaj pripadnosti metafizici tla. Naravno na to se sad kaleme svi drugi konteksti psihološki, sociološki... To je

ono što je mene u definiranju kvalitativnog kriterija za odabir predstava vodilo - da vidim imamo li mi snage, hrabrosti, moći, možemo li pogledati ispred sebe? I oko sebe - tu gdje pripadamo. Moramo li stalno sebe gledati na nekoj udaljenosti izvan konteksta naše pripadnosti?

Kako projicirate budućnost bosansko hercegovačkog pozorišta?

Za one koji rade, slažem se da su dobro organizovani, oni imaju ozbiljno i čvrsto uporište. Nisam siguran da svi teatri propituju stvarnost na način na koji su to propitivali teatri koji su ove godine bili u kompeticiji na festivalu. Bojim se da ima jako puno teatara u Bosni i Hercegovini

Vlado Kerošević

koji ne prilaze tom problemu, ne traže suštinu iz sebe nego se bave formalnim odnosom, stvarajuću umjetnost radi umjetnosti vrlo često. S druge strane nastupajući po najretrogradnijoj maksimi 'ne možeš me tako malo platiti koliko ja mogu malo raditi' - to je poguban, rigidan stav prema samom sebi i prema svojoj profesiji. Moram priznati kao selektor - da nije bilo pravzadbenih (*Kad bi naglas govorili, Mi smo oni na koje su nas roditelji upozoravali, Drang nach western, Mrtve ribe plivaju na ledima*) tekstova koji su na jedan zaista specifičan način koristeći vrlo kreativnu aktivističku dramaturgiju kojom su stavili vrijeme ljudi i prostor u kontekst propitivanja sebe, da nije bilo njih vrlo teško bih složio selekciju. To su 4 drame vrlo provokativne, zanimljive, sadržajne, idejno i estetski utemeljene. Zasnovane na užarenoj bosanskohercegovačkoj stvarnosti i nemoći življenja. Teško je živjeti, ali ta nemoć se generira umjesto da se savladava. Ne traži se rješenje problema nego se samo traže novi problemi. S novim problemima gomilaju se sve veće i veće predrasude, neistine o nama samima.

VITALNA SCENSKA ENERGIJA MIKIJA MANOJLOVIĆA

Piše: Srdjan Vukadinović

Svojim pozorišnim, filmskim i televizijskim kreacijama Miki Manojlović je prevazišao južnoslovenske okvire. Govore u prilog tome činjenice da je ostvario šestdeset i šest uloga na filmu, dok je u teatru igrao trideset i pet glavnih uloga i to od klasičnog repertoara do savremenih djela i eksperimentalnih procesa u najznačajnijim kazalištima.

Van južnoslovenskog prostora igrao je na brojnim scenama u Evropi. Vladanje francuskim, engleskim i italijanskim jezikom mu je pomoglo u snimanju na svim kontinentima, osim Australije.

Pored vrhunskih južnoslovenskih umjetnika Miki Manojlović je radio i stvarao i sa pojedinim od najvećih reditelja i glumaca današnjice. Kao vodeći glumac učestvovao je u stvaranju filmova koji su osvojili desetine nagrada za najbolji film, kao i dvije „Zlatne palme“ u Kanu, 1985. i 1995. godine, zatim nominaciju Američke filmske Akademije za nagradu Oskar 1996. godine i nominaciju za nagradu Zlatni Globus 1998. godine.

Član je i Evropske Filmske Akademije od 2007. godine.

Brojne su uloge Mikija Manojlovića koje se pamte u filmovima kao što su: „Hajka“ Žike Pavlovića, „Samo jednom se ljubi“ Rajka Grlića, „Otac na službenom putu“, „Uderground“, „Zavet“ i „Na mlijekočnom putu“ Emira Kusturice, „Jagode u grlu“ Srđana Karanovića, „Seobe“ Saše Petrovića, „Vreme čuda“ i „Bure baruta“ Gorana Paskaljevića, „Mi nismi anđeli“ Srđana Dragojevića i „Circus Columbia“ Danisa Tanovića.

Takođe, Miki Manojlović i sam potpisuje režiju dugometražnog igranog filma „Jednačina sa jednom nepoznatom“.

Od likova koje je Miki Manojlović ostvario u kulturnim televizijskim serijama treba pomenuti: „Grlom u jagode“, „Otpisani“, „Vuk Karadžić“, i druge.

Svoje teatarske uloge Miki Manojlović je kreirao na nekoliko scena profesionalnih južnoslovenskih pozorišta, kao što su: beogradska pozorišta - Jugoslovensko dramsko pozorište, Savremeno pozorište, Beogradsko dramsko pozorište, Pozorište „Boško Buha“, Narodno pozorište i Atelje 212.

Ostvario je i neke od teatarskih uloga u slobodnim kazališnim formama i ad hoc trupama.

Od komada koji su rađeni po južnoslovenskim autorma izdvajaju se uloge Mikija Manojlovića u sljedećim predstavama:

- „Gospoda Olga“ Milutina Bojića,
- „Molijer, još jedan život“ Dušana Jovanovića,
- „Evropa danas“ Miroslava Krleže,
- „Kumovi“ Dušana Kovačevića,
- „Kad su cvetale tikve“ Dragoslava Mihailovića,
- „Hrvatski Faust“ i „Konfiteor“ Slobodana Šnajdera i druge.

Među djelima klasike ističu se uloge Mikija Manojlovića u sljedećim komadima:

- „Čekajući Godoa“ Semjuela Beketa
- „Baal“ Bertolda Brehta,
- „Galeb“ Antona Pavlovića Čehova,
- „Selo Stepančikovo“ Fjodora Mihajlovića Dostojevskog

- „Ribarske svade“ Karla Goldonija,
- „Mandragola“ Nikole Makijavelija,
- „Smrt trgovačkog putnika“ Artura Milera,
- „Hamlet u podrumu“, zatim „Mjera za mjeru“, „Magbet“, „Kako vam drago“, Ričard III i „Romeo i Julija“ Viljema Šekspira

„Rat i Mir“ Lava Nikolajevića Tolstoja i druge.

Kao što najznačajniji južnoslovenski i evropski reditelji potpisuju režije filmova u kojima je uloge ostvario Miki Manojlović, tako i u kazališnim predstavama su respektabilna imena kao: Miroslav Belović, Boro Grigorović, Arsa Jovanović, Dušan Jovanović, Dušan Kovačević, Paolo Mađeli, Eduard Miler, Vida Ognjenović, Haris Pašović, Janez Pipan, Egon Savin, Petar Šarčević, Slobodan Unkovski i drugi.

Kao i na filmu tako se Miki Manojlović ogledao i u teatru kao reditelj, pa potpisuje režije za komade: „Dok nas smrt ne rastavi“ i „Romeo i Julija“ rađene u koprodukciji Radionice Integracije i Multimedije iz Prištine.

Uz Mikija Manojlovića na daskama koje život znače igrali su i glumački protagonisti od izuzetnog značaja za južnoslovenski pozorišni i kulturni prostor. Pored ostalih to su i: Mija Aleksić, Slobodan Aligrudić, Petar Baničević, Aleksandar Berček, Svetlana Bojković, Branko Cvejić, Stojan Dečermić, Bogdan Diklić, Predrag Ejdus, Nebojša Glogovac, Mirjana Karanović, Petar Kralj, Miodrag Krivokapić, Žarko Laušević, Branislav Lečić, Dragan Nikolić, Marko Nikolić, Lazar Ristovski, Milan Štrlijić, Miloš Žutić i drugi.

Ushićenje i uzbudljivost glume Mikija Manojlovića se ogleda u tome što se na jedan vitalan način u njegovim kreacijama spajaju različite estetičke, žanrovi i tipovi teatra. Facinira Miki Manojlović u svakoj svojoj ulozi bez obzira da li je ona kreirana u teatru, filmu ili televiziji.

Svojim glumačkim i dramskim habitusom Miki Manojlović ulazi u bit i suštinu dramske strukture lika i daje mu sceničnu vrijednost perfektnom glumom i scenama. Facinira umijeće sa kojim ovaj glumac drži pažnju publike u svakom mediju u kojem se iskazuje. Sve su uloge Mikija Manojlovića kako u teatru, tako i na filmu i televiziji velike i sjajne po čemu om slobodno se može reći kreira glumačku himnu koju „rado slušaju“ bez rezerve svi doživljavaoci scenskih umjetnosti.

REZIME PRATEĆEG PROGRAMA KAZALIŠNIH SUSRETA

Piše: Ivana Pirić

Bogat prateći programa Kazališnih susreta i ove je godine punudio širok izbor dječijih kazališnih predstava, nekoliko umjetničkih večeri i kazališno-dokumentarnu izložbu prof. Srdjana Vukadinovića i Jakova Amidžića. Rezimirajući sve događaje, završnica Susreta off programa zaokružena je u područnim osnovnim školama izvedbom dječijih predstava „Ježeva kućica“ Hrvatskog teatra „Soli“ iz Tuzle i „Tri mačka i zakopano blago“ Bosanskog kulturnog centra Tuzla.

Rubina Sarajlić, organizator pratećeg programa za djecu: „I ove godine smo napravili šarolik dječiji program. U pitanju su dječije predstave koje je izvelo nekoliko bosanskohercegovačkih pozorišta za najmlađe u vrtićima i osnovnim školama Brčko distrikta BiH. To su: Gradsko pozorište „Jazavac“ iz Banja Luke, Dječije pozorište RS-a Banja Luka, Studio lutkarstva Sarajevo, Teatar „Talija“ iz Tuzle, BKC Živinice, Hrvatski teatar „Soli“ iz Tuzle i Kazalište lutaka iz Mostara. Ove godine smo gledali da što veći broj predstava pošaljemo u područne škole, jer smo mišljenja da ti mališani zbog prijevoza i vremenskih prilika nisu u mogućnosti doći u grad i pogledati dječiju predstavu, a sve to zahvaljujući Vladi Brčko distrikta BiH da predstave budu za njih odigrane.“

Prema riječima direktora tih škola, kaže Sarajlićeva, odziv djece je bio velik, a sve predstave su bile dobro prihvaćene. Mladen Mićić, ravnatelj Šeste osnovne škole u Brezovom Polju kaže da je gostovanje živiničkog pozorišta mališane razveselilo, a nakon četiri godine, kada je u ovoj školi zadnji put igrana neka dječija predstava.

„Vjerujemo da ćemo i naredne godine imati ovako bogat repertoar, jer nam je u cilju da djeci od najranijih godina stvorimo osjećaj za teatar i to ne kao stvar moranja, nego neizbjegne potrebe koja bi ih sutra okarektirizirala kao pravu pozorišnu publiku, odnosno da pozorišna estetika bude jedan dio njihovog življenja“, rekla je Sarajlićeva.

Brčanska publiku je od 17. studenog imala priliku upoznati i družiti se s istaknutim glumcima poput Mirvada Kurića, Josipa Pejakovića i Branka Cvejića, prisustvovati promociji časopisa „Riječ“ i „Život“ te knjige „Maske dramskog subjekta“ Almira Bašovića.

Rubina Sarajlić

Srdjan Vukadinović

Jakov Amidžić

NAGRade ŽIRIJA PUBLIKE

Na 33. Susretima kazališta/pozorišta BiH u Brčkom, održanim od 17. 11. do 25. 11. 2016. godine, žiri publike u sastavu:

1. Dr Anto Basić,
2. Miroslav Gavrić,
3. Slobodanka Ristanić,
4. Adis Jasenčić,
5. Anel Šuvalić,

donio je sljedeću Odluku:

- Nagrada za **najbolju žensku ulogu**, jednoglasno, dodjeljuje se **Dini Mušanović** za ulogu **Treća** u predstavi „**Kad bi naglas govorili**“, **Kamernog teatra 55. Sarajevo**.
- Nagrada za **najbolju mušku ulogu**, jednoglasno, dodjeljuje se **Aleksandru Stojkoviću** za ulogu **Mićuna** u predstavi „**Sinovi umiru prvi**“, **Narodnog pozorišta Republike Srpske, Banja Luka**.
- Nagrada za **najbolju predstavu u cjelini pozorišta/kazališta iz BiH**, jednoglasno, dodjeljuje se predstavi „**Drang nach Westen ili Prodor na zapad**“, **Bosansko narodno pozorište Zenica**.

NAGRade STRUČNOG ŽIRIJA

Na 33. Susretima kazališta/pozorišta BiH u Brčkom, održanim od 17. 11. do 25. 11. 2016. godine, stručni žiri u sastavu:

1. Nenad Bojić, iz Banja Luke
2. Zlatko Sviben, profesor na Umjetničkoj akademiji u Osijeku i reditelj, iz Zagreba
3. Selma Alispahić, glumica, iz Sarajeva

donio je sljedeću Odluku:

I. Nagrade pozorištima iz BiH

- Za ostvarenu autentičnost uloge kroz sklad interpretacije i kreacije... **Nagrada za najboljeg mладог глумца, diploma i 3.000 KM** dodjeljuje se **Zlatanu Vidoviću** za ulogu **Ace** u predstavi „Sinovi umiru prvi“ Mate Matišića u režiji Marka Misirače i izvedbi Narodnog pozorišta Republike Srpske Banja Luka. Odluka je donesena jednoglasno.
- Vrlo plastično i istinito ostvaruje se profil ovovremenske mlade generacije u okruženju otuđenosti i pokidanih veza, pa se... **Nagrada za najbolju mladu глумицу, diploma i 3.000 KM** dodjeljuje **Dini Mušanović** za ulogu **Treće** u predstavi „Kad bi naglas govorili“ Adnana Lugunića u režiji Srđana Vuletića i izvedbi Kamernog teatra '55 Sarajevo. Odluka je donesena većinom glasova.
- Uspješno uskladen emotivni glumački tok s muzičkim kôdom. **Nagrada za muziku, diploma i 3.000 KM - Igoru Kasapoviću** za muziku u predstavi „Drang Nacht Westen ili Prodor na Zapad“ u režiji Lajle Kaikčija i izvedbi Bosanskog narodnog pozorišta Zenica. Odluka je donesena jednoglasno.
- Tačno i funkcionalno oblikovanje kolorita i teksture materijala u skladu s ulogama. **Nagrada za kostim, diploma i 3.000 KM - Jeleni Vidović** za kostimografiju u predstavi „Sinovi umiru prvi“ Mate Matišića u režiji Marka Misirače i izvedbi Narodnog pozorišta Republike Srpske Banja Luka. Odluka je donesena jednoglasno.
- Scenografsko rješenje u potpunosti prati priču i doslovno i metaforički, pa se... **Nagrada za scenu, diploma i 3.000 KM** dodjeljuje **Sabini Trnka** za scenografiju u predstavi „Drang Nacht Westen ili Prodor na Zapad“ u režiji Lajle Kaikčija i izvedbi Bosanskog narodnog pozorišta Zenica. Odluka je donesena jednoglasno.
- Pažljivo doziranom ekspresijom najjasnije govori ono neizgovoreno, pa se... **Nagrada za najbolju mušku ulogu, diploma i 3.000 KM** dodjeljuje **Fedi Štukanu** za ulogu **Taksiste** u predstavi „Kad bi naglas govorili“ Adnana Lugonića u režiji Srđana Vuletića i izvedbi

Kamernog teatra '55 Sarajevo. Odluka je donesena jednoglasno.

- Svedenim glumačkim sredstvima, pažljivo balansira između tragičnoga i komičnoga posebice u svojim glumačkim tišinama. **Nagrada za najbolju žensku ulogu, diploma i 3.000 KM - Nataši Ivančević** za ulogu **Ranke** u predstavi "Sinovi umiru prvi" Mate Matišića u režiji Marka Misirače i izvedbi Narodnog pozorišta Republike Srpske Banja Luka. Odluka je donesena jednoglasno.

- Redateljski angažman u tretmanu aktualnih društvenih temâ i jednostvanost u kreiranju scenske cjeline. **Nagrada za najbolju režiju, diploma i 5.000 KM** ravnopravno se dodjeljuje **Lajli Kaikčija i Marku Misirači** u predstavama "Drang Nacht Westen ili Prodor na Zapad" u izvedbi Bosanskog narodnog pozorišta Zenica i "Sinovi umiru prvi" Mate Matišića u režiji Marka Misirače i izvedbi Narodnog pozorišta Republike Srpske Banja Luka. Odluka je donesena jednoglasno.

- Iz potrebe za aktualizacijom lokalnih i globalnih temâ društvene zbilje, a u kontekstu vladavine postdramskog diskursa događa se povratak na obiteljsku dramu u kojoj se zrcale i razotkrivaju sve mane i mehanizmi globalizacije. **Nagrada za najbolji dramski tekst bosansko-hercegovačkog savremenog pisca, Statua "Zlatno pero", diploma i 5.000 KM - Draganu Komadini** za tekst Drang Nacht Westen ili Prodor na Zapad u istoimenoj predstavi i izvedbi Bosanskog narodnog pozorišta Zenica. Odluka je donesena jednoglasno.

- Snažnim odrazom trenutka u kojem živimo kroz povratak na intimne ljudske priče u kontekstu historijskoga i geografskog okruženja i kroz povjerenje u nove autorske glasove i mlade stvaraoce, sa nemalom sviješću za bosansko-hercegovačko dramsko stvaralaštvo BNP Zenica prednjači, pa se... **Nagrada za najbolju predstavu u cjelini "Zlatna statua vijećnice i grada Brčkog"** **Diploma i 10.000 KM** dodjeljuje predstavi **Drang Nacht Westen ili Prodor na Zapad** u izvedbi Bosanskog narodnog pozorišta Zenica.

II. Gran pri nagrade (Nagrade za sve učesnike)

- Visoka svijest o individualnom doprinosu kolektivnoj igri i ansamblosti dovodi do savršenstva teatarskoga čina, te se... **Gran pri Susreta za najbolju mušku ulogu, diploma i 5.000 KM** dodjeljuje muškom dijelu ansambla (**Slobodanu Beštiću, Pavlu Jeriniću, Hadži Nenadu Maričiću, Nikoli Vujoviću, Predragu Ejdušu, Branku Jeriniću i Bojanu Krivokapiću**) u predstavi "Rodoljupci" Jovana Sterije Popovića u režiji Andraša Urbana i izvedbi Narodnog pozorišta Beograd. Odluka je donesena jednoglasno.

- Visoka svijest o individualnom doprinosu kolektivnoj igri i ansamblosti dovodi do savršenstva teatarskoga čina, te se... **Gran pri Susreta za najbolju žensku ulogu, diploma i 5.000 KM** dodjeljuje ženskom dijelu ansambla (**Anastasiji Mandić, Suzani Lukić i Neli Mihailović**) u predstavi "Rodoljupci" Jovana Sterije Popovića u režiji Andraša Urbana i izvedbi Narodnog pozorišta Beograd. Odluka je donesena većinom glasova.

- Hrabrost. Stav. Kreativnost. Istinski teatar. **Gran pri Susreta za najbolju predstavu u cjelini «Statua Gran pri Susreta» i 12.000 KM** za predstavu "Rodoljupci" Jovana Sterije Popovića u režiji Andraša Urbana i izvedbi Narodnog pozorišta u Beogradu. Odluka je donesena jednoglasno.

Drang Nacht Westen

Sinovi umiru prvi

ФЕСТИВАЛ У ПОТРАЗИ ЗА ИСТИНОМ

Пише: Предраг Нешовић

Када се завеса спустила, ипак сам осетио разочарење што задовољство за којим сам толико жудео није било веће, али уисти мах и потребу да то задовољство продужим, да не оставим заувек, кад изиђем из гледалишта, онај живот на сцени који је у току неколико сати био мој сопствени.

Марсел Пруст

Фестивали су данас у свету постали веома популарни облик обично „вансеријског“ културног дogaђања. Код нас су се појавили у тренутку када се на место културе као достојанства појавила ружна и понижавајућа некултура, са својим милитантним пратиљама: простаклуком и примитивизмом.

Сусрети у Брчком су настали као органска потреба града и позоришне публике, као резултат специфичних друштвених прилика, а исто тако као тежња грађана за њиховим свечаним карактером који прелази дomet обичног културног програма. Идеја је да се публици сваке године понуди поглед на театар у Региону, театар који ће моћи да пробуди племените асоцијације. Према томе, није у питању само квалитет изведених дела, па ни перфекционизам изведаба, него и постизавање склада драмских дела и на тај начин стварање нарочите непоновљиве атмосфере коју допуњавају природа, карактер града, *genius loci*, културне традиције и темпераменат публике. Без такве атмосфере ниједан фестивал не би се могао трајно одржати...

Па, зато Сусретима не треба никако сврставати у програме туристичких атракција, не треба ни да се схватају као пропаганда културног живота у граду. Већ као потребу за најсмелијим експериментима на плану позоришног/казалишног наслеђа, а још више нашег бујног и значајног савременог стваралаштва. Захваљујући у првом реду упорности, ентузијазму и залагању Организатора овогодишњи 33-ти Сусрети су мирно допловили до свог краја. Одржани ових дана као нераздвојиви део позоришног живота пружајући публици добру забаву а позоришним уметницима могућност значајне афирмације у регионалним размерама.

Сусретима који су доживеле своју тридесет трећу годишњицу, припада прво место у хронологији настанака фестивала, а почасно према успесима и стеченим искуствима у организовању. Међутим, као ни један наш фестивал до сада, изградио је своју физиономију, и тако би могао да

се похвали изразитом својим специфичношћу. Ако под физиономијом једног фестивала разумемо, пре свега, врсту и карактер, затим и одређене критеријуме у погледу избора представа, извесне принципе у погледу фестивалских извођења, онда можемо без неких већих тешкоћа уочити да се редовно полазило са једне у основи добро изабране платформе – да Сусрети треба да буду Регионална смотра најбољих достигнућа позоришних продукција рађеним према делима на сва три језика у БиХ. Тај принцип је до сада поштован и он представља једну значајну сталну особеност Сусрета. Али, и разне друге компоненте од којих зависи физиономија једног квалитетног фестивала су се увек и у подједнакој мери неговале. Овај Фестивал добија свој пуни значај нарочито када се размотрит досадашња селекција.

Зато се намеће мисао да се већом репертоарском смелошћу, већим ангажовањем и окупљањем позоришних представа, њиховим смелим стваралачким захтевима, инвентивним и маштовитим поставкама – сценском простору омогући још изразитије специфично обележје. При томе, ове године сви ми позоришни учесници добили смо још већу ангажованост и смелост. Квалитет драмских представа изведенih током девет фестивалских дана, осам представа у трци за награде и једна представа која је одиграна на додели награда а у част награђених, савршено је уједначен.

Веома је карактеристично то што је БРЧКО – за разлику од других сталних и повремених Фестивалских места – остваривао ова значајна достигнућа у првом реду властитим снагама. Организатор Влада Брчко дистрикт Б и Х – Одјел за господарски развитак, спорт и културу и Дом културе са организационим и техничким апаратом, носили су главни терет Сусрета позоришта/казалишта Брчко дистрикт. Потпомогнути другим културно-умјетничким снагама града и уметницима-гостима из Региона, остварили су замашан уметнички програм, који је ове године добио одређенију физиономију и забележио свој квалитативни успон.

Од 17. до 25. новембра, у Брчком смо присуствовали извођењу следећих представа 33. Сусретима позоришта/казалишта Брчко дистрикт:

Народно позориште Републике Српске, Бања Лука, БиХ, **Синови умиру први**, аутор Мате Матишић.

Гледали смо духовито и језиво извођење једне теме из недавне прошлости а која је своје пипке пустила и до данашњег времена. Опомињућа за све нас: не усмртимо ли ту хидру сви ћемо се на крају наћи у њеном загрљају.

И друга представа у извођењу Атељеа 212, (Београд, Србија), **Мрешћење шарана**, аутора

Александара Аце Поповића покушава да нас опомене да ако се у овим турбулентним временима будемо опредељивали онако „како ветар дува”, што у човеку изазива најнегативније пориве, може нам се догодити неки „нови Голи оток”.

Хрватско народно казалиште из Осијека, (Хрватска), на сусрете је дошло са представом по драматизацији романа Јанка Матка **Моћ земље**. Донели су нам дирљиву и истиниту причу о истинској, правој љубави. Али, не само према жени већ и према земљи.

Камерни театар 55 Сарајево, БиХ, са младом, полетном екипом приказали су нам дипломски текст **Кад би наглас говорили**, аутора Аднана Лugoњића. То је прича сва проткана хумором и духовношћу о свеопштем недостатку комуникације међу људима, чак и најближим члановима породице, док се уједно у свима крије неугасива жеђ за топлином, пријатељством, љубављу и блискошћу.

Босанско народно позориште Зеница, МЕСС Сарајево, БиХ, извело је представу **Ми смо они на које су нас родитељи упозоравали**, аутор је Тања Шљивар. У јавном тоалету, Мара, жена у четрдесетим годинама и Милан, који те вечери слави рођендан, још увек тинејџер, (случајно?) се срећу и покушавају да испричају једно другом сопствене животе. Контраверзна представа. Нисам сигуран да ли је нешто имало у представи да је функционисало. Али требало је видети.

Босанско народно позориште Зеница, БиХ, **Drang nach Western** или **Продор на запад**, аутор Драган Комадина. (Авто)иронични коментар на медијске нарације о сукобу цивилизација, Западу као обећаној земљи коју треба „освојити”, односно Западу којему се свака ксенофобичност и расна искључивост нужно враћа у лицу Вође са брчићима.

Народно позориште Београд, Србија, одиграло је представу **Родољупци**, Јована Стерије Поповића. Опомињућа представа о нашим родољуб(ц)има који, како се политике и власти мењају, тако и они врло олако мењају властите „боје”, постајући од верних мађарских патриота задрти српски родољупци, спремни ићи у борбу за стварање Српске Војводине.

Хрватско народно казалиште Мостар, Босанско народно позориште Зеница, Народно позориште Мостар, БиХ, **Мртве рибе пливају на леђима**, аутор романа Јосип Млакић, драматизовао Драган Комадина, редитељ **Тања Милетић-Оручевић**.

Представа се темељи на индисcretnoј дијагнози озрача смрти и аутодекструкцији, као алузија на Бергманов филм **Седми печат**. Само, овде су се драмски јунаци помирили са апатијом, дошли су до ивице амбиса. Не преиспитују Смрт – са њом су на „ти”.

Сем тога, као гости Сусрета, наступили су извођачи **Смарт студија**, Београд (Србија) и **Будва град театра** (Црна Гора), и извели у част награђених представу „Индиго” аутора Душана Премовића.

Програм овогодишњег Фестивала пратио је богат и разноврstan пратећи програм, такозвани OFF програм, који се је састојао од низа других садржаја:

- Казалишно/позоришно документарне изложбе: ЈОВАН СТЕРИЈА ПОПОВИЋ – 120 ГОДИНА КЛАСИКА ЈУЖНОСЛОВЕНСКЕ КОМЕДИЈЕ, Казалишно/позоришно документарна изложба: ВИЈЕК ПЕТРА КОЧИЋА КЊИЖЕВНОГ ТРИБУНА СА ЗМИЈАЊА;
- Сусрет(i) са **Мирвадом Курићем**;
- Представљање часописа „Живот“ и књиге „Маске драмског субјекта“ **Алмира Башовића**. У представљању су учествовали аутор, проф. Срђан Вукадиновић, проф. Вахидин Прељевић и Жарко Миленић.
- Сусрет(i) са **Јосипом Пејаковићем**;
- Сусрет(i) са часописом „Ријеч“; кога су представили: уредник Жарко Миленић, проф. Срђан Вукадиновић и Предраг Нешовић.
- Сусрет(i) са **Бранком Цвејићем**;
- Сусрет(i) са **Микијем Манојловићем**.

На крају Сусрета извршена је свечана предаја награда. Одлуку о награђенима донео је **Стручни жири** у саставу: **Ненад Бојић**, позоришни редитељ из Бањалуке, **Селма Алиспахић**, глумица из Сарајева и **Златко Свибен**, позоришни редитељ из Загреба.

Као и **Жири публике** у саставу: Анте Басић а уз помоћ Слободанке Ристанић, Адисе Јасенчић, Анеле Шувалић и Мирослава Гаврића, прогласио је оне најбоље.

Ови, XXXIII Сусрети позоришта/казалишта су трагали управо за ИСТИНОМ и позоришној публици и јавности подарили су представе у потпуној жанровској разноврсности. У теоретском смислу такмичарске представе су понудиле у глумачком изразу и исказу, широку разноликост у креацији и интерпретацији. Истински, овогодишњи Фестивал је са аспекта драматуршке и театролошке науке, био „академија у малом“, те је тако показао посебну мисију стваралачке, позоришне уметности. Фестивал је, нарочито кроз осам приказаних представа у званичној селекцији, добио посебну уметничку вредност, која га, између осталог, чинила и препознатљивим.

Било би овде излишно (мада јесте прилика) говорити о његовој потреби у разуђивању босанско-херцеговачког позоришног простора. У време када се у лажној културној демократизацији, приватној и тајкунској, може приказивати све и свашта. Сусрети баштине одређене вредносне критеријуме и ниво сценске речи.

Сада је ред, када су Сусрети позоришта/казалишта завршени да пожелим да поново дуну неки ветрови за његова једра, и поновну дугу пловидбу у овом драматизованом времену.

Срећна мирна и успешна пловидба на „многаја љета“.

SUNOVRAT I POSRNUĆE SMISLA

Priredio Suvad Alagić

Civilizacija koju živimo na ovim našim postjugoslovenskim prostorima je doživjela svoj kraj, isisala je svoju esenciju - suštinu, bit i potrebu, ne može da se oslobodi starih sadržaja koji su u nama još živi ili tinjaju, a za sav ostali normalni i novi svijet sve to je mrtvo, nakazno i beskorisno, mogla bi biti umjetničko-dramska poruka predstave „Mrtve ribe plivaju na leđima“, koja se rađena u koprodukciji Hrvatsko narodno kazalište Mostar, Bosansko narodno pozorište, Zenica i Narodno pozorište Mostar. Tanja Miletić Oručević uradila je solidnu režiju na tekst pisca Josipa Mlakića.

Današnje pozorište traži inteligentnog, obrazovanog, darovitog i angažiranog glumca, a opšti je dojam da su najbolji dio ove solidne predstave, koja je bila na tragu mota festovala - „Potraga za istinom“, glumci: Nedžad Maksumić, Miro Barnjak, Robert Pehar, Faketa Salihbegović Avdagić, Saša Handžić, Uranelia Agić Burina i drugi, njih ukupno 17.

Moderator okruglog stola je bio Mladen Bičanić, koji je dao dobar šlagvort za diskusiju, a veliki broj aktera okruglog stola koji su tražili riječ, svjedoče da ni ova predstava iz takmičarskog dijela 33. Festivala pozorišta/ kazališta u Brčkom, nikoga nije ostavila ravnodušnim.

Robert Pehar, glumac: "To je kao kad se bavite individualno sami sobom i onda iz toga proizilazi odnos sa svima okolo i šire. Tako mislim da je Josip Mlakić i svojim životom to pokazuje, on je nekakav inžinjer, i to dobar inžinjer,

van toga što je jako dobar pisac, koji živi u toj sredini. On sve gleda kroz prozor iz svog ureda u Gornjem Vakufu u Uskoplju. Iz tog upostavlja taj makrosvijet i mislim da je ta priča na svoj način razumljiva. U zadnje vrijeme mislim da smo se u književnosti, pa i u teatru malo više, počeli baviti time i mislim da je to dobar put da se bavimo tim našim malim, lokalnim svjetovima..."

Nedžad Maksumić, glumac: „U svakom slučaju pronašao sam mnoge ljude koji se osjećaju jednako usamljeni kao i taj profesor. U svakom od nas ima onaj dio koji ne prihvata društvo u kome se zapleo, društvo koje je oko njega i ima strašnu želju da vrisne svima, ali niko više ne sluša takve ljude ili ih sluša s izrugivanjem. Mnogi od nas se nađu u takvoj situaciji i nije bilo teško pronaći ključ za ovu ulogu, nije bilo teško naći podtekst ove uloge, jer kad god pokušate da kažete istinu ljudima u ovakovom društvu i u ovakovom vremenu uvijek ste u riziku da vam se naručaju, da vam kažu kako ste van vremena...“

Novak Tanasić, novinar: „Imali smo puno priča, puno likova, puno karaktera i, na moju veliku žalost, vrlo prepoznatljivih - od Save do Drine, bilo kuda da krenete. Imao sam prilike kad je napokon krenuo neki voz iz Šamca ka Sarajevu, bio sam sam u kupeu, a slika koju pamtim su kese i otpad. Od Save do Sarajeva je to bila zemlja otpada. I ove kese večeras, siguran sam da tamо na jugу u tim našim rijeckama i rječicama, i kroz tu našu Neretvu i Bunu i Trebišnjicu i dalje, da je najvidljivije upravo te kese. Strašan je to osjećaj i simbol koji je ovdje secenografski ovdje u predstavi riješen i naglašen...“

Vlado Kerošević, selektor: „Kada sam odlučio staviti ovu predstavu u hodogram od osam predstava u takmičarskom dijelu festivala meni se učinilo da je ovo predstava koja govori minutu pred kolektivnom sahranom svih nas. Ovdje je toliko daleko i toliko duboko sakrivena istina da život skoro da više nema smisla...“